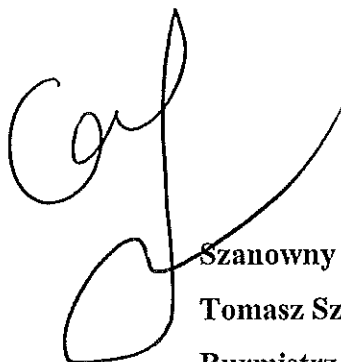

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Oddziałowe Biuro Upamiętniania
Walk i Męczeństwa
w Katowicach

KANCELARIA OGÓLNA URZĘDU MIASTA w Wojkowicach	
Wpłynęło	20-06-2017
Ref.	2460/2017

Szanowny Pan
Tomasz Szczerba
Burmistrz Miasta Wojkowice

Pismo z dnia:	Znak:	Nasz znak:	Data:
2.02.2017 r.	GiS.6625.1.2017	BUWka-940-5(2)/17 (7163)	Katowice, 23.06.2017 r.

W odpowiedzi na pismo w sprawie zmian nazewnictwa ulic w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. *o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (DZ.U. RP z 2016 r. poz. 744)*, pragnę przybliżyć informacje na temat patronatów ulic, które w naszej ocenie powinny zostać zmienione jako wypełniające normy przywołanej ustawy.

Wanda Wasilewska (1905-1964), działaczka komunistyczna i pisarka, urodzona 21 stycznia 1905 r. w Krakowie. Absolwentka polonistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. W okresie międzywojennym redaktor „Płomyka” i „Płomyczka”. Wasilewska zaangażowana była także w działalność Związku Młodzieży Socjalistycznej i Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych. Pracowała również jako nauczycielka. Wykluczona ze Związku Nauczycielstwa Polskiego za aktywną działalność komunistyczną. Otrzymywała regularną pomoc finansową od ambasady ZSRS w Polsce. Aktywnie działała w polskich strukturach Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom, będących przybudówką Komunistycznej Partii Polski – od 1919 roku partii zdelegalizowanej za poparcie Rosji sowieckiej w okresie wojny polsko-bolszewickiej. KPP była sterowana i finansowana przez ZSRS. Cele i metody działania partii komunistycznej w przedwojennej Polsce były tożsame z celami sowieckiego wywiadu – opierały się w głównej mierze na rozpracowywaniu organizacji społeczno-politycznych funkcjonujących w kraju, a także struktur państwowych i wojskowych. Przez cały okres dwudziestolecia międzywojennego polscy komuniści kontestowali zarówno ustrój, jak i granice Polski. Wanda Wasilewska formalnie nie związała się z ruchem komunistycznym lecz wstąpiła do PPS, gdzie w latach 1934–1937 była członkiem Rady Naczelnej. Poza PPS udzielała się także w działaniach Ligii Obrony Praw Człowieka i Obywatela, pełniąc przez

Referent sprawy: Tomasz Gonet tel: 32 2070700

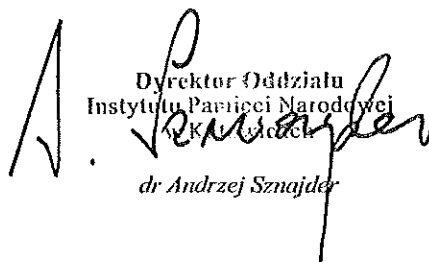
pewien czas funkcję drugiego wiceprzewodniczącego tejże organizacji. W styczniu 1937 roku, na skutek jasno wyrażanych poglądów komunistycznych nie została ponownie wybrana do Rady Naczelnej PPS-u. Radykalizacja jej poglądów doprowadziła do jawnego oddalenia się od ruchu socjalistycznego. Po napaści Związku Sowieckiego na Polskę 17 września 1939 r. wyjechała na wschód. Przyjęła obywatelstwo sowieckie i osiadła we Lwowie, gdzie objęła nieformalne kierownictwo nad grupą polskich i ukraińskich komunistów. Prowadziła kampanię propagandową na rzecz „wyborów” do Zgromadzeń Ludowych Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi, które to miały legitymizować aneksję tych ziem przez ZSRS. Zorganizowała także pismo Czerwony Sztandar. Jej działalność została doceniona przez władze komunistyczne. Wasilewska nawiązała bezpośredni kontakt z Józefem Stalinem. Cieszyła się jego pełnym zaufaniem, co niewątpliwie wpłynęło na jej pozycję wśród polskich komunistów. Na początku 1940 roku nominowano ją do funkcji członka Rady Najwyższej ZSRR z okręgu lwowskiego. Została także dyrektorem Teatru Dramatycznego we Lwowie. Była współautorką scenariusza do sowieckiego filmu propagandowego „Wiatr ze Wschodu”, który uzasadniał inwazję ZSRS na Polskę. W 1941 r. została przyjęta formalnie do Wszechzwiązkowej Patrii Komunistycznej (bolszewików). Jeszcze przed zajęciem Lwowa przez Niemców wyjechała w głąb ZSRS. Jako oficer Armii Czerwonej została korespondentem wojennym. Od czerwca 1943 r. przewodniczyła Zarządowi Głównemu Związku Patriotów Polskich. Była jednym z głównych inicjatorów pomysłu powołania Armii Polskiej w ZSRS. Współuczestniczyła w powołaniu polskiej 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki oraz 1 Armii Polskiej w ZSRS. W 1944 r. z ramienia PPR mianowano ją wiceszefową PKWN. Warto podkreślić, że utworzenie PKWN i jego ogłoszenie przez ZSRS oficjalną władzą na ziemiach zajętych przez Armię Czerwoną, zapoczątkowało budowę państwa stalinowskiego w Polsce. Należy zwrócić uwagę, że Wasilewska była jawną zwolenniczką wcielenia Polski do Związku Sowieckiego. Po 1945 r. nie zdecydowała się wrócić do Polski, osiedliła się na stałe w Kijowie. Pełniła funkcję członka Rady Najwyższej ZSRR. Zmarła 29 lipca 1964 roku.

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa ulicy Wandy Wasilewskiej wypełnia normy przywoływanej ustawy i powinna zostać zmieniona.

Pragnę również poinformować, że w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej nie znajdują się dokumenty umożliwiające przybliżenie sylwetki Józefa Plaka. Pojawia się on jedynie w publikacji Henryka Rechowicza (*Historia ruchu robotniczego w Zagłębiu Dąbrowskim*, Katowice 1981, s. 273), jako aresztowany przez policję w nocy z 13 na 14 stycznia 1929 r. w Sosnowcu wraz z innymi robotnikami oskarżonymi o działalność w szeregach KPP i PPS-

Referent sprawy: Tomasz Gonet tel: 32 2070700

Lewicy, a następnie w niewyjaśnionych okolicznościach zastrzelony w czasie próby ucieczki. Skromny materiał źródłowy uniemożliwia wydanie rzetelnej opinii w przedmiotowej sprawie, wydaje się być jednak zasadna zmiana nazwy ulicy Plaka. Tym bardziej, że jego postać niczym nie zasłużyła się dla Wojkowic, a wśród postaci lokalnych z pewnością można znaleźć takie, które bezdyskusyjnie bardziej zasługują na upamiętnienie.

Dyrektor Oddziału
Instytutu Pamięci Narodowej
Katowice
dr Andrzej Sznajder

Referent sprawy: Tomasz Gonet tel: 32 2070700
